

Capitolul I

GENERALITĂȚI PRIVITOARE LA OBLIGAȚII ÎN SISTEMUL DE DREPT CIVIL

1. Definiția obligațiilor și structura raportului juridic de obligație

Din punct de vedere fonetic, noțiunea de *obligație* relevă diferite sensuri, în funcție de contextul în care este utilizată. În limbaj curent, aceasta desemnează într-o manieră generală, toate îndatoririle la care cetățenii sunt ținuți în virtutea unor reguli diverse. De aceea, putem aminti despre: obligații morale, obligații religioase, obligații fiscale, obligații profesionale etc.

Din punct de vedere juridic, singurele îndatoriri ale unui subiect de drept, sunt acelea care rezulta din reguli de drept incidente unui raport juridic, altfel spus, acelea care sunt urmate de o sancțiune juridică, implicând la nevoie intervenția statului sau forța coercitivă a acestuia pentru a fi respectate.

De asemenea, din punct de vedere juridic, putem distinge în funcție de natura normelor de drept incidente asupra raportului juridic respectiv, între: **obligații de drept public** (în materie penală sau administrativă) și **obligații de drept privat** (în materie civilă, a dreptului muncii și a asigurărilor sociale etc.).

Obligațiile¹, reprezintă o parte esențială a dreptului civil românesc, care se pot identifica pe două planuri esențiale:

a) din punctul de vedere al **vieții practice**, obligațiile rezultă din acte ori din evenimente frecvente cum ar fi: contractele civile, cele dintre profesioniști, de muncă și asigurări sociale, fapte producătoare de prejudicii altor persoane etc.;

b) din punct de vedere **teoretic**, obligațiile sunt fundamentate pe principii esențiale, aplicabile în toate domeniile dreptului privat.

Noul² Cod civil, stabilește sediul materiei în Cartea V, „**Despre obligații**” (art. 1.164-1.649). Această carte, structurată în 11 titluri, este cea mai vastă a codului, cuprinzând

¹ Pentru mai multe amănunte referitoare la obligațiile civile, a se vedea: M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. Cartea Românească, București, 1921, pp. 403-667; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a IX-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2008; L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București 2012; L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; M. Nicolae, *Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; Fr. Terre, Ph. Simler, Yv. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, Ed. Dalloz, Paris, 2005; A. Benabent, *Droit des obligations*, 14^e edition, Ed. LGDJ, Paris, 2014; Fr. Terre, Ph. Simler, Yv. Lequette, F. Chenede, *Droit civil. Les Obligations*, Dalloz, Paris, 2018.

² A fost adoptat prin Legea nr. 287/2009, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505, din 01 octombrie 2011 și a fost pus în aplicare prin Legea nr. 71/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.409, din 10 iunie 2011. Ultima modificare a Legii nr. 287/2009 privind Noul Cod civil a avut loc prin Legea nr. 138/15 octombrie 2014, publicată în M. Of. nr. 753/16.10.2014. *Brevitatis causa* va fi denumit NCC.

regulile fundamentale ale materiei obligațiilor¹: izvoare, modalități și tipuri de obligații, executarea, transmisiunea, transformarea etc.

Înainte de a prezenta definiția obligațiilor civile și structura raportului juridic de obligație, considerăm deosebit de util să reținem faptul că, în materia dreptului privat, obligația se află în strânsă legătură cu *subiectele de drept* ale unui **raport juridic determinat**, subiecte care pot fi numai persoane, fizice sau juridice, dar și cu *normele de drept* incidente aceluia raport juridic, care pot fi numai **norme de drept privat**. Aceste persoane sunt denumite în mod generic, **creditor** (cel care întotdeauna va pretinde ceva și care va fi întotdeauna subiectul activ al raportului juridic de obligație) și **debitor** (cel care va fi obligat să dea, să facă sau să nu facă ceva și care va fi întotdeauna subiectul pasiv al raportului juridic de obligație). Mai mult decât atât, raportul juridic de obligație stabilește între subiectele sale o legătură de natură patrimonială (*vinculum corporis*), deoarece creditorul, în toate cazurile, va fi **titularul unui drept de creanță** (care se va înscrie în activul său patrimonial), iar debitorul **titularul unei obligații** (care va fi înscrisă în pasivul său patrimonial).

În aceste condiții, putem **defini** obligația ca fiind: *acel raport juridic civil, prin intermediul căruia o persoană, denumită creditor, poate cere unei alte persoane, denumită debitor, să dea, să facă sau să nu facă ceva, chiar cu concursul forței coercitive a statului, în caz de refuz al celui din urmă.*

Din conținutul definiției, putem reține cu ușurință faptul că obligația, reprezintă un raport juridic căzut sub incidența unor norme de drept privat. Cu toate acestea, raportul juridic de obligație, nu conține elemente aparte ci, păstrează structura comună a oricărui raport juridic și anume: *subiecte, conținut, obiect și sancțiune.*

Așadar, **structura raportului juridic de obligație** este compusă din:

A) Subiectele raportului juridic de obligație, ceea ce înseamnă că obligația civilă va presupune întotdeauna o legătură de drept între două sau mai multe persoane. De asemenea, aceste subiecte vor fi determinate în conținutul raportului juridic de obligație și pot fi reprezentate, atât din persoane fizice, persoane juridice, iar în unele situații în care intră în raporturi juridice de drept civil, chiar și de către stat sau de anumite instituții publice.

Așa cum am mai amintit, subiectul activ al raportului juridic de obligație poartă denumirea de **creditor**, iar cel pasiv de **debitor**. Ca regulă generală, **creditorul** va fi **titularul unui drept de creanță**, iar **debitorul**, **titularul obligației**, motiv pentru care, primul va pretinde o anumită prestație celui de-al doilea, iar cel de-al doilea va fi obligat în virtutea acestei prestații, *să dea, să facă sau să nu facă ceva* (de exemplu, **împrumutătorul** va fi creditorul **împrumutatului**, iar acesta din urmă, va deveni debitorul primului; **comodantul** va fi creditorul **comodatarului**, iar acesta din urmă, va fi debitorul primului, **locatorul** va fi creditorul **locatarului**, iar acesta din urmă, va fi debitorul primului, ș.a.m.d.). Însă, datorită complexității unor raporturi juridice, cu titlu excepțional putem întâlni subiecte ale unui raport juridic de obligație, care pot avea o **dublă calitate**, atât de creditor, cât și de debitor

¹ A se vedea, M. Gabriel, *Considerații privind reglementarea materiei obligațiilor în noul Cod civil*, volumul Conferinței „Reforma statală prin prisma noilor coduri juridice”, Constanța, 3-4 aprilie 2014, ISBN, 978-606-673-543-8, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 49-55.

(de exemplu, în cazul încheierii unui contract de vânzare, *vânzătorul*, este nu numai **creditor al prețului**, ci și **debitor al obligației de transmitere a proprietății** asupra bunului ce face obiectul vânzării, iar *cumpărătorul*, nu poate fi numai **creditor în ceea ce privește dreptul de a primi transferul proprietății** asupra bunului supus vânzării, ci și **debitor al prețului** cuvenit vânzătorului).

B) Conținutul raportului juridic de obligație, este format din drepturile și obligațiile subiectelor raportului respectiv. Cu privire la conținutul raportului juridic de obligație, prevederile art. 1.164 NCC, scot în evidență faptul că: „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”. În cazul nostru, *creditorul* va avea recunoscut un drept patrimonial, raportat la **dreptul de creanță** însă, la acest drept am mai putea adăuga și **dreptul de a solicita forța coercitivă a statului**, în cazul în care *debitorul* său refuză să îndeplinească prestația (**obligația**) corelativă aceluși drept (cu excepția vânzării unui bun mobil ipotecat). Acest ultim drept, ar putea fi considerat și o obligație în sarcina creditorului, deoarece, în cazul în care debitorul refuză să-și îndeplinească obligația, numai organele coercitive ale statului îl pot constrânge să execute prestația și, nu el în putere proprie. În cazul în care creditorul ar ignora organele coercitive ale statului și, în putere proprie ar încerca să determine debitorul să-și îndeplinească obligația, atunci am fi în prezența unui tip de justiție privată, iar acest fenomen nu poate fi admis într-un stat de drept.

C) Obiectul raportului juridic de obligație, este limitat la conduita subiectelor. În acest sens, putem aminti despre acțiunea debitorului de *a da* (de exemplu, obligația vânzătorului de a transmite cumpărătorului dreptul de proprietate asupra bunului vândut) sau *a face* (de exemplu, obligația locatarului de a pune la dispoziția locatarului, bunul închiriat), ori la inacțiunea acestuia de *a nu face* ceva (de exemplu, un proprietar al unui teren, se obligă în fața vecinului său să nu edifice o construcție care i-ar afecta exercitarea normală a proprietății acestuia din urmă). De aceea, obiectul raportului juridic de obligație are un caracter patrimonial și ilustrează o parte pasivă, formată din prestația sau obligația debitorului și una activă, reprezentată de către dreptul de creanță recunoscut creditorului. În aceste condiții, obiectul raportului juridic de obligație va avea o valoare economică și ar putea fi transmis pe calea succesiunii.

D) Sancțiunea raportului juridic de obligație, poate interveni în momentul în care debitorul, nu execută în mod spontan obligația care-i incumbă. Cu alte cuvinte, sancțiunea poate fi incidentă din momentul în care obligația devine exigibilă, iar debitorul, în principiu, refuză îndeplinirea ei. Am spus în principiu, deoarece sunt cazuri în care creditorul poate refuza sau nu poate să primească ceea ce este dator debitorului. De aceea, în sistemul nostru de drept putem identifica *sancțiuni care pot agrava situația debitorului (a)* sau *sancțiuni care pot atenua situația acestuia (b)*. În general, dacă debitorul nu va executa obligația care-i revine în mod spontan de la data exigibilității acesteia, indiferent de tipul sancțiunii, aceasta va produce costuri suplimentare în patrimoniul debitorului, cu excepția cazurilor în care creditorul va refuza sau nu va putea primi ceea ce este dator debitorului.

a) *Sancțiuni care pot agrava situația debitorului:*

• **punerea în întârziere a debitorului.** Această procedură, reglementată de art. 1.521-1.523 NCC, reprezintă acțiunea creditorului prin care îi poate pretinde debitorului, într-un termen ferm să execute ceea ce este dator. Punerea în întârziere a debitorului poate fi făcută printr-o notificare prin intermediul executorului judecătoresc sau prin cererea de chemare în judecată. În cazul în care debitorul va refuza executarea obligației sale, creditorul va fi îndreptățit să ceară debitorului plata de daune-interese compensatorii sau daune-interese moratorii și de asemenea, din acel moment, debitorul va răspunde de orice pierdere cauzată de un caz fortuit;

• **daunele-interese moratorii.** Sunt despăgubiri în bani ce reprezintă echivalentul prejudiciului cauzat creditorului prin întârzierea executării obligației asumate contractual de debitor (de exemplu, dobânda legală). Acestea pot fi cumulate cu executarea în natură;

• **daunele-interese compensatorii.** Sunt despăgubiri în bani a căror plată incumbă debitorului pentru repararea prejudiciului creditorului, ca urmare a neexecutării (totale sau parțiale), ori a executării defectuoase a obligației asumate de debitor (de exemplu, despăgubirile acordate în cazul unui contract de transport maritim sau aerian). Daunele-interese compensatorii nu pot fi cumulate cu executarea în natură a obligației, deoarece, ele o înlocuiesc pe aceasta. În schimb, ele pot fi cumulate cu daunele-interese moratorii, acestea din urmă neînlocuind executarea în natură. Astfel în caz de neexecutare parțială, debitorul va datora daune-interese compensatorii numai pentru partea neexecutată din datoria sa;

• **penalitățile de întârziere.** Reprezintă sume de bani pe care debitorul este obligat prin încheierea definitivă a instanței competente, să le plătească creditorului până la executarea unei obligații de a face sau de a nu face. În actualul sistem de drept din România, aplicarea penalităților de întârziere este reglementată prin dispozițiile art. 905 NCPC¹, care stabilesc în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea unei obligații prevăzute în titlul executoriu, atunci când obligația nu este evaluabilă în bani și între 0,1% și 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obiectului obligației, când obligația are un obiect evaluabil în bani. De asemenea, este util să reținem faptul că în actualul sistem procesual civil, potrivit art. 906 NCPC, se interzice aplicarea daunelor-cominatorii² pentru executarea unor obligații de a face sau de a nu face;

¹ A fost adoptat prin Legea nr. 134/2010, publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010 și republicat în temeiul art. 80 din Legea de punere în aplicare nr. 76/2012, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012. Ultima modificare a Legii nr. 134/2010 privind Noul Cod de procedură civilă, a avut loc prin Legea nr. 138/15 octombrie 2014, publicată în M. Of. nr. 753/16.10.2014. *Noul Cod de procedură civilă* a fost republicat în M. Of. nr. 545 din 3 august 2012 și va fi denumit în continuare *breviatis causa*, NCPC. A intrat în vigoare prin dispozițiile O.U.G. nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 68 din 31 ianuarie 2013.

² *Daunele cominatorii* au fost sume de bani la care debitorul era condamnat în vechile reglementări, până la intrarea în vigoare a NCPC. Aceste sume, aveau drept scop constrângerea economică a debitorului să îndeplinească o obligație de a face sau de a nu face. Daunele cominatorii erau reglementate și în diferite texte ale unor legi speciale, de pildă: art. 64 din Legea nr. 18/1991, art. 48 alin. (2) din Legea nr. 31/1990 etc. Din punctul de vedere al jurisprudenței, daunele cominatorii puteau intra în patrimoniul creditorului cu condiția ca ele să fi fost transformate de către instanța competentă, în daune-interese compensatorii. Pentru mai multe amănunte în acest sens, a se vedea RIL, Decizia nr. 20/12.12.2005 a ICCJ.

• **acțiunea în justiție.** Reprezintă¹ mijlocul procesual prin intermediul căruia creditorul sesizează instanța competentă, pentru ca prin hotărârea judecătorească ce se va pronunța în contradictoriu cu debitorul, acesta din urmă să fie obligat la executarea datoriei sale, precum și la eventuale daune pricinuite prin neexecutarea obligației la timp;

• **executarea silită.** Procedura executării² silită a obligațiilor civile, intervine din momentul în care, creditorul are împotriva debitorului său un înscris, care, potrivit legii, constituie titlu executoriu și în conținutul căruia este prevăzută obligația care-i incumbă acelui debitor. Executarea silită a obligațiilor civile este prevăzută de art. 1.516-1.557 NCC, iar procedura, de dispozițiile art. 622-913 NCPC. Procedura de executare silită reglementată de NCPC, poate fi **directă, în natură** (când se realizează spre exemplu, predarea unui bun mobil sau imobil de la debitor, la creditor, prin intermediul executorului judecătoresc) sau **indirectă**, prin echivalent bănesc (când se popresc anumite sume ale debitorului în mâinile unor terțe persoane sau când se urmăresc, se evaluează și se valorifică bunuri din patrimoniul debitorului, iar din sumele obținute se îndeplinesc dreptul de creanță al creditorului).

b) *Sancțiuni care pot atenua situația debitorului:*

• **punerea în întârziere a creditorului.** Dreptul debitorului de a-și pune în întârziere creditorul rezultă din dispozițiile art. 1.510-1.511 NCC. În cazul în care creditorul refuză, în mod nejustificat plata oferită în mod corespunzător de către debitorul său, ori să îndeplinească actele pregătitoare necesare ca debitorul să-și execute obligația, acesta din urmă îl poate pune în întârziere. Efectele unei asemenea situații, scot în evidență faptul că debitorul nu va fi ținut să restituie fructele culese după punerea în întârziere, iar creditorul preia riscul imposibilității de executare a obligației, dar va fi ținut și la repararea eventualelor prejudicii cauzate prin întârziere;

• **oferta reală de plată urmată de consemnațiune.** În funcție de natura obligației, debitorul are dreptul să-i ofere creditorului său ceea ce este obligat, iar dacă acesta refuză să primească, va putea să consemneze datoria pe cheltuiala și riscul creditorului, astfel liberându-se de obligația sa. Acest drept al debitorului este prevăzut de art. 1.512 NCC, iar art. 1.513 NCC, face trimitere la respectarea procedurii ofertei de plată și a consemnațiunii prevăzută de NCPC (art. 1.005-1.012). În practică, oferta reală urmată de consemnațiune intervine în cazul datoriilor bănești și dacă creditorul nu a avut nicio reacție după punerea sa în întârziere. Această procedură este îndeplinită prin intermediul executorului judecătoresc competent teritorial;

• **vânzarea publică a unui bun a cărui consemnare este imposibilă, ori bunul este perisabil sau dacă depozitarea lui la o terță persoană necesită costuri de întreținere considerabile.** Dreptul debitorului de a vinde public un bun pe care este obligat să-l restituie

¹ Pentru mai multe amănunte doctrinare referitoare la acțiunea în justiție, a se vedea: I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2013; V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coordonatori), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București 2013; A. Stoica, *Acțiunea civilă în sistemul de drept judiciar privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2011.

² Cu privire la procedura executării silită, pentru mai multe amănunte, a se vedea: I. Gârbuleț, A. Stoica, *Ghid practic de executare silită*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2010; A. Stoica, *Executarea silită imobiliară*, Ed. Universul Juridic, București, 2009; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013.

creditorului, este reglementat de art. 1.514 NCC. Această situație intervine în cazul în care creditorul refuză primirea bunului și dacă natura bunului face imposibilă consemnarea, bunul este perisabil sau dacă depozitarea lui necesită costuri de întreținere ori cheltuieli considerabile pe care debitorul ar trebuie să le efectueze după data exigibilității obligației sale. Dacă debitorul se află într-unul din aceste cazuri, poate trece la vânzarea publică a bunului respectiv, după ce în prealabil, și-a notificat creditorul și numai dacă a obținut încuviințarea instanței judecătorești competente. În cazul în care bunul este cotate la bursă sau pe o altă piață reglementată, dacă are un preț curent sau o valoare prea mică față de cheltuielile unei vânzări publice, instanța judecătorească poate încuviința vânzarea acelui bun fără notificarea prealabilă a creditorului [art. 1.514 alin. (2) NCC]. În toate cazurile, prețul obținut din această vânzare, va fi consemnat de către debitor pe seama și la dispoziția creditorului său, fiind incidentă procedura ofertei de plată urmată de consemnațiune, reglementată de NCPC.

2. Scurte considerații privind clasificarea obligațiilor

Importanța clasificării obligațiilor scoate în evidență anumite criterii care conduc la o mai bună înțelegere a materiei noastre. După cum vom observa, criteriile aplicabile acestei clasificări, vor releva o serie de obligații care prezintă o importanță deosebită, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic.

Astfel, putem **clasifica** obligațiile după:

A) obiectul acestora. În acest caz am putea distinge între: **a) obligațiile de a da, a face sau de a nu face;** **b) obligațiile în natură** (altele decât cele pecuniare) și **obligațiile pecuniare;** **c) obligațiile de rezultat și obligațiile de mijloace.**

a) Obligațiile de a da, a face sau de a nu face:

- cuvântul **a da**, din punct de vedere juridic are un sens tehnic, foarte precis, care se referă la transferul proprietății unui bun (reprezintă unul din sensurile verbului latin, *dare*). În principiu, în cazul contractelor care au ca obiect transmiterea dreptului de proprietate (de exemplu, contractul de vânzare), acest transfer are loc imediat, prin efectul actului încheiat, astfel încât, obligația de a da va fi executată imediat din momentul în care s-a născut. În consecință, vânzătorul nu poate fi ținut de îndeplinirea obligației de a da, doar în cazul în care data transmiterii dreptului de proprietate va fi întârziată (de exemplu, includerea unei astfel de clauze în contractul de vânzare). De aceea, obligația de a da, chiar dacă este una pozitivă, se poate distinge în mod evident de obligația de a preda un bun, care reprezintă doar un tip de obligație de a face;

- obligația de **a face** constă în îndeplinirea unei prestații pozitive din partea debitorului. Această prestație va fi întotdeauna determinată sau cel puțin determinabilă (de exemplu, construcția unei case, pictarea unui tablou etc.). Acest tip de obligație este foarte des întâlnit în practică;

- obligația de **a nu face** constă în abținerea debitorului de a exercita anumite acțiuni sau fapte, față de creditor (de exemplu, un comerciant se obligă să nu-i facă concurență altuia;

un proprietar se obligă să nu edifice o construcție la o anumită distanță de proprietatea vecină etc.). În acest caz, vom fi în prezența unei obligații negative stabilite în sarcina debitorului.

b) obligațiile în natură și obligațiile pecuniare:

- obligațiile **în natură** înglobează toate obligațiile precedente (de a da, a face sau a nu face), cu excepția unei obligații particulare, dar foarte frecvente, obligația privind plata unei sume de bani (obligația pecuniară);

- obligațiile **pecuniare** (privind plata unei sume de bani), reprezintă o formă a obligației de a da însă, obiectul său vizează transferul unei sume determinate de bani;

- aceste două tipuri de obligații pot fi **deosebite** din două puncte de vedere:

- *obligația de plată a unei sume de bani va fi supusă efectelor deprecierei monetare, motiv pentru care, creditorul va fi interesat să o protejeze prin intermediul unei clauze de indexare, lucru ce nu poate fi întâlnit în cazul obligațiilor în natură;*

- *în cazul neexecutării, creditorul unei obligații pecuniare, poate urmări bunurile debitorului său, iar prin intermediul vânzării silite a acestor bunuri poate obține plata sumei corespunzătoare obligației respective. În consecință, prin intermediul executării silite obligația nu își schimbă obiectul, aspect care nu îl putem regăsi și în cazul executării unei obligații în natură. Creditorul unei obligații în natură (de a face sau de a nu face), nu-și poate constrânge întotdeauna în mod direct debitorul să-și îndeplinească obligația ci, va avea posibilitatea să solicite instanței de judecată condamnarea acestuia la plata unei sume de bani, iar în caz de executare silită, executarea în natură se poate interverti într-o obligație pecuniară.*

c) obligațiile de rezultat și obligațiile de mijloace:

- obligațiile **de rezultat**, presupun ca debitorul să se oblige la un rezultat precis (de exemplu, să plătească o sumă de bani, să transporte la o anumită destinație un număr de pasageri sau o anumite marfă etc.);

- obligațiile **de mijloace**, sunt acele obligații în care debitorul nu se angajează la realizarea unui anumit rezultat ci, se obligă să utilizeze toate mijloacele de care dispune pentru a o îndeplini (de exemplu, un doctor nu poate promite vindecarea unui bolnav, dar se angajează să-l îngrijească astfel încât să se simtă mai bine, conform normelor medicale în vigoare. În aceste condiții, responsabilitatea sa în principiu nu poate fi angajată, ci numai în cazul constatării unei erori medicale).

B) modalitățile¹ de care sunt afectate. În acest caz, putem evidenția o serie de obligații ce pot fi grupate la rândul lor, luând în considerare un singur criteriu specific. Astfel, dacă modalitățile afectează exigibilitatea lor, putem întâlni două tipuri de obligații: cele **sub condiție** sau **condiționale** și obligațiile **cu termen**. După cum se poate remarca, în primul rând nu am adus în discuție categoria de *obligații pure și simple*, deoarece alin. (2) al art. 1.396 NCC, reglementează faptul că: „*Obligațiile pure și simple nu sunt susceptibile de*

¹ NCC reglementează modalitățile obligațiilor, în conținutul art. 1.396-1.420 din Titlul III, Cartea a V-a „Despre obligații”. Pentru mai multe amănunte teoretice referitoare la obligațiile afectate de modalități, a se vedea L. Popa, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, pp. 585-628.

modalități”. De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 1.397 NCC, nici *obligațiile simple* nu pot fi afectate de modalități întrucât, alături de cele pure și simple nu pot fi afectate nici de termen și nici de vreo condiție, motiv pentru care, aceste două tipuri de obligații se bucură de *principiul executării imediate*. Potrivit acestui principiu, atât obligațiile pure și simple, cât și obligațiile simple, își produc efectele într-un mod ireversibil, se execută, în întregime, imediat după nașterea lor, se leagă între un singur creditor și un singur debitor și au ca obiect o singură prestație.

- **obligațiile sub condiție** sau **condiționale**, reprezintă acel tip de obligații a căror existență depinde de un eveniment viitor și nesigur (art. 1.399 NCC). Acest eveniment poartă denumirea de condiție¹, iar realizarea lui va produce o serie de efecte asupra obligației afectate, atât pentru trecut, cât și pentru viitor;

- **obligațiile cu termen**, sunt acele obligații a căror executare sau stingere depind de un eveniment viitor și sigur [art. 1.411 alin. (1) NCC]. În cazul nostru, termenul² este un eveniment viitor și sigur putând fi stabilit de părți (*convențional*), de instanță (*judiciar*), ori de lege (*legal*).

C) complexitatea³ lor. În această situație, putem diferenția o altă serie de obligații pe care le putem grupa în funcție de două criterii specifice, prin *pluralitate de subiecte*, ori prin *pluralitate de obiect*. În cazul în care complexitatea obligației privește însăși subiectele raportului juridic de obligație (**a**), putem distinge între: obligațiile **divizibile** (conjuncte), obligațiile **indivizibile** și obligațiile **solidare**, iar dacă complexitatea obligației vizează obiectul raportului juridic de obligație (**b**), putem identifica: obligații **alternative** și obligații **facultative**.

a) cazul în care complexitatea obligației privește însăși subiectele raportului juridic de obligație:

- **obligațiile divizibile** (sau conjuncte) sunt reglementate *in terminis* în dispozițiile art. 1.422 NCC. Acest text, face referire la ambele subiecte ale raportului juridic obligațional. În ceea ce privește *subiectul pasiv* al acestui raport, alin. (1) al textului amintit statuează faptul că, obligația este divizibilă între mai mulți debitori atunci când aceștia sunt obligați față de creditor la aceeași prestație însă, fiecare dintre ei nu poate fi constrâns la executarea acelei obligații decât separat și în limita părții sale de datorie. În continuare, în cazul *subiectului activ* al unui raport juridic obligațional, alin. (2) prevede că, obligația este divizibilă între mai mulți creditori atunci când fiecare dintre aceștia nu poate să ceară de la debitorul comun decât executarea părții sale din creanță;

- **obligațiile indivizibile** nu au alocată o reglementare expresă însă, existența lor se poate deduce cu destulă ușurință din conținutul art. 1.424 NCC. Reglementarea legală amintită, face referire la prezumția de divizibilitate în sensul că, excepție de la regula divizibilității unei obligații, constituie cazul în care indivizibilitatea a fost stipulată expres (*convențională*) sau obiectul obligației nu este susceptibil de divizare materială sau intelectuală

¹ În materia obligațiilor, *condiția* este reglementată de art. 1.399-1.410 NCC.

² În materia obligațiilor, *termenul* este reglementat de art. 1.411-1.420 NCC.

³ Obligațiile complexe sunt reglementate de art. 1.421-1.468, din Titlul IV, Cartea a V-a „Despre obligații”.

(*naturală*). Pot fi indivizibile spre exemplu, prin natura lor, obligațiile de a nu face. Indivizibilă în mod convențional, poate fi acea obligație pe care două sau mai multe persoane și-o asumă împreună față de creditor pentru executarea în întregime a unei prestații, cu toate că aceasta este prin natura ei susceptibilă de a fi împărțită. În orice obligație indivizibilă, fiecare debitor este obligat să execute în întregime prestația; în același mod sunt obligați moștenitorii debitorilor. Fiecare din moștenitorii creditorului poate cere în totalitate executarea obligației indivizibile;

• **obligațiile solidare** se aplică atât în cazul creditorilor, cât și în cel al debitorilor. Obligațiile solidare între creditori (art. 1.434-1.442 NCC), creează ceea ce numim o *solidaritate activă* și constă în acea obligație complexă ce are particularitatea ca orice creditor solidar, să aibă dreptul să ceară debitorului comun plata întregii creanțe datorate, precum și dreptul de a-i elibera acestuia chitanța liberatorie care face proba plății. Executarea în totalitate a prestațiilor de către debitor către numai unul din creditori îl liberează de datorie față de toți creditorii solidari. Obligațiile solidare între debitori (1.443-1.460 NCC) dă naștere unei *solidarități pasive* și reprezintă, acea obligație complexă la care mai mulți debitori (codebitori) sunt obligați la aceeași prestație, astfel încât creditorul poate să solicite oricărui în mod separat îndeplinirea prestației. Executarea acesteia de către unul dintre codebitori îi eliberează pe ceilalți față de creditorul raportului juridic obligațional respectiv. Așadar, acest tip de obligație, dă dreptul creditorului să pretindă plata întregii datorii de la oricare dintre debitorii solidari iar, la nevoie, să urmărească pe oricare din aceștia, la alegerea sa. Fără îndoială că el va pretinde plata în întregime a datoriei, în primul rând, de la codebitorul solidar care este mai solvabil. Riscul insolvabilității celui alt sau celorlalți debitori îl va suporta codebitorul care a plătit datoria și nicidecum creditorul [art. 1457 alin. (1) NCC];

b) cazul în care complexitatea obligației vizează obiectul raportului juridic de obligație:

• **obligațiile alternative**¹ au ca obiect încă de la nașterea lor, două prestații din care, la alegerea unei părți, debitorul este ținut să execute doar una singură, eliberându-se astfel de datorie [art.1.461 alin. (1) NCC]. Așadar, în cazul obligațiilor alternative există o pluralitate de obiecte, iar executarea unei din prestații are ca efect stingerea în întregime a obligației care incumbă debitorului. Acest tip de obligații care în conținutul lor au o pluralitate de obiecte, sunt totuși indivizibile, deoarece debitorul nu poate impune creditorului să accepte unul sau parțial din cele două obiecte (spre exemplu, printr-o hotărâre judecătorească, un debitor este obligat să predea un autoturism sau contravaloarea acestuia);

• **obligații facultative**² au ca obiect, la nașterea lor, o singură prestație, numai că debitorul are dreptul de a se libera de datorie, să execute o altă prestație determinată [art. 1.468 alin. (1) NCC]. După cum se poate observa, obligațiile facultative au în conținutul lor un singur obiect însă, debitorul are dreptul de a se libera să execute o altă prestație determinată, echivalentul prestației principale (de exemplu, debitorul se obligă să predea creditorului un autoturism, însă prin convenție el are dreptul să plătească, în locul celui bun, o sumă de bani determinată, ce poate reprezenta echivalentul valoric al prestației principale);

¹ *Obligațiile alternative* sunt reglementate de NCC în dispozițiile art. 1.461-1.467. Pentru mai multe amănunte doctrinare referitoare la obligațiile alternative, a se vedea L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, pp. 624-626.

² *Obligațiile facultative* sunt reglementate de art. 1.468 NCC. Pentru o mai amplă analiză doctrinară, a se vedea L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, pp. 627-628.

D) sursele sau izvoarele acestora. Acest criteriu de clasificare a obligațiilor este unul complex, care grupează toate **actele** sau **faptele civile** generatoare de obligații. De asemenea, este foarte util să reținem că sursele sau izvoarele obligațiilor sunt prevăzute de dispozițiile art. 1.165 NCC, care enumeră următoarele:

- **contractul civil.** Reglementat de art. 1.166-1.323 NCC, contractul reprezintă acel înscris în conținutul căruia se constată acordul valabil de voință a două sau mai multe persoane cu intenția de a constitui, modifica sau stinge un raport juridic (de exemplu, vânzarea, locațiunea, mandatul etc.). Obiectul oricărui contract civil trebuie să fie determinat și licit;

- **actul juridic unilateral.** Acest act, reprezintă înscrisul care conține acordul de voință al unei singure persoane cu intenția de a produce efecte juridice (art. 1.324 NCC). Manifestarea de voință unilaterală concretizată în acest act juridic, creează, modifică sau stinge obligații doar pentru persoana care a constituit înscrisul respectiv și nu pentru alte subiecte de drept (de exemplu, actul prin care se exercită un drept potestativ care dă naștere unui contract de vânzare, testamentul, angajamentul unilateral, promisiunea publică de recompensă etc.);

- **gestiunea de afaceri.** Această situație se încadrează în rândul faptelor juridice licite și este reglementată de art. 1.330-1.340 NCC. Am făcut remarca potrivit căreia gestiunea de afaceri este o situație, deoarece o persoană denumită *gerant*, îndeplinește acte sau fapte în interesul altei persoane denumită *gerat*, fără a fi mandatată în acest sens (exemplul clasic în această materie este acela al proprietarului unui imobil care lipsește pentru o anumită perioadă, timp în care se ivește o stricăciune la imobilul său, reparată de un terț; această terță persoană a gerat interesele proprietarului). De aceea, gestiunea de afaceri poate produce o serie de consecințe în plan obligațional și din punctul nostru de vedere poate reprezenta o sursă importantă de obligații în sistemul nostru de drept;

- **plata nedatorată.** În general, plata reprezintă o modalitate de executare a obligațiilor (art. 1.469-1.515 NCC) și are ca obiect în toate cazurile, o prestație pozitivă, de a da sau de a face. În ceea ce ne privește, plata nedatorată reprezintă un fapt juridic licit, îndeplinit de către o persoană care nu era datoare în fața creditorului și care are dreptul la restituire [art. 1.341 alin. (1) NCC]. Plata nedatorată poate fi efectuată de către aceea persoană care acționează ca un debitor, în necunoștință de cauză sau din eroare (de exemplu: moștenitorii plătesc o datorie care a fost achitată de defunct, lucru necunoscut de ei, plata făcându-se astfel a doua oară; debitorul plătește o datorie către o altă persoană decât adevăratul creditor, din eroare; achitarea unei datorii survenite în urma unui act juridic care a încetat să-și mai producă efectele; etc.);

- **îmbogățirea fără justa cauză.** Alături de gestiunea de afaceri și de plata nedatorată, îmbogățirea fără justă cauză poate fi inclusă în rândul faptelor juridice licite. Chiar dacă în vechiul¹ Cod civil nu avea o reglementare expresă, îmbogățirea fără justă cauză se bucură în acest moment de o recunoaștere normativă, fiind consacrată în dispozițiile art. 1.345-1.348

¹ *Vechiul Cod civil* a fost decretat la 26 noiembrie 1864, promulgat la 4 decembrie 1864 și pus în aplicare la 1 decembrie 1865. Cuprindea 1918 articole, majoritatea fiind traduse din „*Codul lui Napoleon*” din 1807, care avea 2.281 de articole. Pe parcursul incidenței sale în sistemul normativ din România, a suferit numeroase și importante modificări, completări, abrogări implicite și adnotări.

NCC. Prin intermediul acestui fapt juridic licit se generează o mărire a patrimoniului unei persoane în detrimentul altei persoane, într-un mod neimputabil. Cel care și-a mărit patrimoniul în mod neimputabil, va avea calitatea de *debitor*, iar celălalt care a suferit pierderea patrimonială, *creditor*, deoarece primul va fi obligat la restituire, dar numai în limita îmbogățirii realizate (de exemplu: îmbunătățirile pe care le face un chiriaș la imobilul închiriat și care conduc la creșterea valorii aceluși bun; reținerea alocației de stat de către un părinte copilul fiind încredințat și aflându-se în întreținerea celuilalt părinte; etc);

• **fața ilicită generatoare de prejudicii.** Noul Cod civil consacră *faptei ilicite generatoare de prejudicii* sau așa cum mai este reglementat, *răspunderea civilă*, o serie de norme de o importanță fundamentală în materia obligațiilor (art. 1.349-1.395). Încă de la începutul reglementării, legiuitorul a considerat util să facă distincție între *răspunderea civilă delictuală* (art. 1.349 NCC) și cea *contractuală* (art. 1.350 NCC). Însă, ambele tipuri de răspundere scot în evidență un element comun- repararea unui prejudiciu adus de o persoană, altei persoane. Acest prejudiciu va avea întotdeauna valoarea unei obligații, care-i incumbă persoanei care l-a produs și care în mod natural va avea calitatea de debitor. De asemenea, legiuitorul a considerat necesar să reglementeze în mod independent toate formele corespunzătoare răspunderii civile și anume: *răspunderea pentru fapta proprie* (art. 1.357-1.371 NCC), *răspunderea pentru fapta altuia* (art. 1.372-1.374) și respectiv, *răspunderea pentru prejudiciul cauzat de animale sau de lucruri* (art. 1.375-1.380 NCC).